

Tosefta (Bava Metzia 8:2)

— **A worker is not permitted to do his own work at night** — לחרוש בפרתו ערבית — **and to hire himself out by day.** — ולהשכיר את עצמו ביום — **and to rent it out in the morning.** — ולהשכירה שחרית

Bava Metzia (Mishnah 78a)

— **If one rents a donkey and it becomes blind** או שנעשית אנגריא — **or is temporarily pressed into the service** of the king, so that the donkey's usefulness is significantly diminished, — **[the owner] may nonetheless say to [the renter]:** — **“Behold what is yours is before you.”** — **But if [the animal] died or suffered a broken [limb],** so that the donkey is of no use to the renter, — **[the owner] is obligated to provide [the renter] with another donkey.** — חייב להעמיד לו חמור

Bava Metzia (79a)

— **But can you establish [the entire Baraisa] like R' Shimon ben Elazar?** — **But the first section of the Baraisa states,** — **If one rents a donkey and it becomes partially blind or demented,** — **[the owner] may say to [the renter]: “Behold, what is yours is before you,”** — **whereas R' Shimon ben Elazar expressly stated** otherwise in a different Baraisa: — **If one rents a donkey specifically to ride upon it** — **and it became partially blind or demented,** — **[the owner] is obligated to provide [the renter] with another donkey. — ?**

The Gemara reconciles the two Baraisos:

— **Rabbah bar Rav Huna said:** — **Renting a donkey to ride upon it is different.** Hence, it is possible to say that R' Shimon ben Elazar authored both Baraisos and that our Mishnah also accords with him, as Shmuel would maintain.

The Gemara attaches a related ruling:

— **Rav Pappa said:** — **And renting a donkey for transporting glass vessels is like renting one to ride upon it.** In both cases the renter requires a sure-footed beast. Hence, if a donkey becomes even partially disabled while transporting a fragile cargo such as glass, the owner must provide a replacement.

חיוב הבעל להעמיד למושכר מושכר הראוי

שולחן ערוך (חושן משפט שז, ז) - אין אדם רשאי לדוש בפרתו ערבית ולהשכירה שחרית.

נתיבות המשפט (שי, א) - לכתחילה אם יש לו חמורים רבים אינו יכול ליתן לו חמור חולה או נשתטית, ולא דמי לשור בין שוורים מכור לך שנותן לו הגרוע כי גם במוכר עולמית אין יכול ליתן לו חמור שהיא חולה או נשתטית שלא תתפא לעולם ודאי דהוי מום במקח, והכא נמי במוכר לזמן דהוי כלוקח פירות לזמן כשהוא חולה או נשתטית בזמן ההוא הוא כמום במקח. רק כשנחלה אחר שבאה לרשותו אומר לו מזלך גרם.

הרי שלך לפניך

רש"י (עח.) - טלנה כמו שהיא סמויה ותלך שאף מזלך גרם כמו מזלי, וטרח וישר אותה בדרכים, וגבי אנגריא נמי המתן עד שתשוב שאף מזלך גרם ונפסיד שנינו.

בית משפט (עמ' רפ) - נמצא בשכר מכונית ונתקלקל באמצע הדרך אם לא נתקלקל לגמרי אלא עדיין ראוי לשמוש רק שצריך לטרוח בה יותר ואינו מסוכן לנהוג בה ולא יזיקנו הרי מזל השוכר גרם וצריך לשלם כל השכירות. אולם אם נתקלקל באופן שאי אפשר לנהוג בה בלי להסתכן או באופן שאם יסע בה עוד תתקלקל הרכב יותר דאז אסור להשתמש בה דהוי מזיק, חייב המשכיר ליתן לשוכר רכב אחר.

מה נקרא קלקול קצת

ערוך השלחן (שי, ו) - ...אלא אם כן קבע לו עת מתי לבא לשם ואי אפשר לבא על זה החמור לזמן הזה דאז חייב להעמיד לו חמור אחר.

נתיב השכירות (כג, ה-ז) - השוכר מחבירו מכונית לנסיעה ותוך כדי הנסיעה נתקלקלה ואינה נוסעת במהירות הרצויה, אין השוכר יכול לדרוש מהמשכיר שיחליף לו באחרת. נתקלקל המושכר באופן שהקלקול יכול לגרום נזק לשוכר, כגון מכשיר חשמלי היכול לגרום להתחשמלות... בדברים כאלו והדומים להם נחשב שהמושכר אינו ראוי למלאכה שעבורה נשכר, וביד השוכר לדרוש מהמשכיר שיעמיד לרשותו מושכר אחר. שכר מכונית להגיע לחתונה ונתקלקלה, אף שניתן לתקנה מכל מקום עד שיתקנה תעבור החתונה ביחס לזמן זה נחשב לו כנתקלקל לגמרי.

משפט שלמה (ח"ב וח"ג) - שלח המשכיר רכב חילופי על מנת שימשיך עמו בדרך, ואולם עד שהגיע הרכב המחליף הוצרכה הקבוצה לשהות ללילה במקום, ובכך התעכב הטיול ליום נוסף.

חיוב שכר

רמב"ם (הל' שכירות ה, א) - השוכר את הבהמה וחלתה או נשתטית או נלקחה לעבודת המלך אע"פ שאין סופה לחזור אם נלקחה דרך הליכתה הרי המשכיר אומר לשוכר הרי שלך לפניך, וחייב ליתן לו שכרו משלם.

מגיד משנה - זהו שלא כדברי הר"א ז"ל והרשב"א ז"ל הסכים לדבריו. שהר"א ז"ל כתב נראה לי דלענין תביעת [השוכר על המשכיר] בלבד קאמר שאף על פי שהשכיר לו חמור סתם אינו יכול לתבעו שיעמיד לו חמור אחר, אבל לענין השכר נראה לי שלא יטול אותו מפני שאינו יכול להשתמש בו כראוי.

ביאור הגר"א - אבל רש"י פירש [עח:] ואף מזלך גרם, וכן פירש במתניתין ונפסיד שנינו.

חקרי לב (ח"ג סימן סח ד"ה אך [ב]) - יש לדון בנדון דידן דלהראב"ד ז"ל והרשב"א יכול השוכר לחזור מן השכירות, ולהרמב"ם והטור ואחריהם נמשכו כל רבני אחרונים שהרי לא השיגו על השולחן ערוך בדין זה אינו יכול לחזור כל שאינו חייב לתקן.

פתחי חושן (ג, סק"ה) - מה שכתב הראב"ד שאינו משלם שכר כלל היינו אם אינו רוצה להשתמש בו אלא מניחו, וקמ"ל שאין המשכיר יכול לחייבו לשלם שכרו, אבל אם משתמש בו אפילו מדוחק מודה שחייב בשכרו.

נתיבות המשפט (שי, ג) - ונראה דאין חילוק בין שכרו בקבלת ובין שכרו לימים ואף דמחמת זה נתעכב צריך ליתן לו שכירות של כל יום ויום, וכיון דמזלו דהשוכר גרם...

ערוך השלחן (שי, יד) - אם... על ידי זה מה שהיה צריך לנסוע ביום אחד יסע עתה שני ימים נראה לי ברור שאינו חייב ליתן לו שכירות של כל יום אם שכרו אף לימים אלא לפי החשבון שהיה נוסע אם לא נתהווה הסיבה, דאיך נחייבנו לשלם עתה יותר מכפי מה ששכרו בשביל שסובל גם טורח הדרך יותר ומאבד זמן בחנם... ומה שכתב הנתיבות המשפט צריך עיון. [וע"ע פתחי חושן סק"ה, ומשפט שלמה.]

אם מושכר מקולקל גרם היזק לשוכר

נתיב השכירות (כג, סק"ב) - אם ידע המשכיר שהמושכר לא יתאים למטרת השכירות ונגרם הפסד ממון לשוכר, כגון שהשכיר לו כלי מקולקל וכשהשתמש בו נשברו לו דברים יש מקום לחייב את המשכיר מדינא דגרמי. [וע"ע פתחי חושן הלכות שאלה ט, כב.]